

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Ректор Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

_____ акад. В.С. Бакіров

«_____» _____ 2019 р.

ПРОГРАМА

додаткового екзамену з загальної географії
для здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальностями **106. Географія**

014.07. Середня освіта (Географія)

освітньо-професійні програми:

- «Географія»,
- «Картографія, геоінформаційні системи і дистанційне зондування Землі»,
- «Географія рекреації та туризму»,
- «Географія, Людина і природа та туристська робота»

Затверджено на засіданні вченої ради
факультету геології, географії, рекреації
і туризму
протокол № __ від _____ 2019 р.

Голова вченої ради
факультету геології, географії, рекреації
і туризму

_____ проф. В.А. Пересадько

Голова предметної екзаменаційної комісії
_____ доц. А. М. Байназаров

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Загальний географічний огляд земної кулі

Топографія і картографія. Поняття про план місцевості, профіль, географічну карту. Основні відмінності географічної карти від плану місцевості. Типи карт. Зображення земної поверхні на площині. Спотворення на картах внаслідок кривизни Землі. Системи координат, що застосовуються в топографії. Географічна широта і довгота. Система висот. Абсолютна і відносна висоти точок місцевості. Особливості картографічного зображення.

Елементи топографічних карт і планів. Математична основа, її елементи. Поняття про картографічні проекції. Види картографічних проекцій за спотворенням, за допоміжною фігурою тощо. Масштаби, їх види. Масштабний ряд топографічних карт. Величина та точність масштабу. Номенклатура і розграфка, геодезична основа. Градусна сітка на карті та її елементи.

Засоби зображення об'єктів і явищ на географічних картах. Умовні знаки, їх функції, класифікація. Читання карт і планів. Способи зображення тематичних явищ, рельєфу. Значення карти в житті та господарській діяльності людини.

Способи орієнтування на місцевості. Орієнтування за картою на місцевості. Орієнтування ліній на місцевості. Кути орієнтування: азимут географічний, азимут магнітний, дирекційний кут, румби. Розв'язання задач за картами і планами.

Поняття про картографічні твори. Географічні карти: визначення, елементи, типи, класифікація. Серії карт, географічні атласи, глобуси: їх види, особливості призначення.

Форма і рух Землі. Сонячна система та її будова. Поняття про форму і розміри Землі. Фізико-географічне значення форми Землі. Розміри земної кулі. Добове обертання Землі та його наслідки. Місцевий, поясний і декретний час. Річний рух Землі та його наслідки. Тропіки та полярні кола.

Літосфера і рельєф. Внутрішня будова Землі. Поняття «літосфера». Типи земної кори. Зовнішні сили, що змінюють поверхню Землі. Вивітрювання. Робота вітру, текучих вод, льоду. Внутрішні сили, що зумовлюють зміни земної кори. Вулкани та райони їх поширення. Землетруси та райони їх поширення. Утворення материків і океанів. Форми земної поверхні: рівнини, низовини, плоскогір'я, гори і надгір'я. Гори складчасті, складчасто-брилові. Поняття про річкову долину. Рельєф дна Світового океану. Острови і півострови. Значення рельєфу в господарській діяльності людини.

Атмосфера. Поняття про атмосферу. Висота, межі та будова атмосфери. Атмосферне повітря, його будова. Фізичні характеристики атмосферного повітря. Загальна циркуляція атмосфери. Циркуляція в тропіках. Позатропічна циркуляція. Сонячна радіація. Термічний режим атмосфери. Зміни температури повітря залежно від географічної широти місця та від висоти над рівнем океану. Географічний розподіл температури повітря. Тиск атмосфери і його вимірювання. Вітри та їх походження. Бризи, мусони, пасати. Циклони й антициклони. Вологообіг в природі. Водяна пара в атмосфері. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Вимірювання

кількості опадів. Погода. Характеристика складових стану погоди. Типи погод.

Клімат. Поняття про клімат і кліматичну систему. Кліматотворення. Залежність клімату від географічної широти місця, близькості моря, морських течій, рельєфу і висоти місцевості. Циркуляційні фактори клімату. Тепловий баланс. Класифікація кліматів. Клімати Землі. Коливання і зміна клімату. Значення клімату в господарській діяльності людини.

Гідросфера. Поняття про гідросферу. Світовий кругообіг води. Світовий океан та його частини: моря, затоки, протоки. Географічне положення, особливості рельєфу, характерні риси клімату, основні морські течії та господарське освоєння океанів. Температура і солоність води у світовому океані. Господарське значення морів. Річка та її частини, основні кількісні показники та їх розрахунок. Живлення річок. Басейни і вододіли. Класифікація річок. Річковий стік та його складові. Використання річок у господарській діяльності людини. Озера, водосховища та їх господарське використання. Болота (типи боліт) та їх використання. Льодовики (типи, поширення та значення льодовиків).

Біосфера. Поняття про біосферу. Походження та поширення життя на Землі. Рослинність суходолу й океану. Тваринний світ суходолу й океану.

Педосфера. Поняття про ґрунти як компонент наземних екосистем. Короткий огляд історії вивчення ґрунтів. Ґрунтовий профіль і його горизонти. Індексація генетичних горизонтів за О. Н. Соколовським. Основні морфологічні ознаки генетичних горизонтів: забарвлення, структура, складення, новоутворення, включення, гранулометричний склад. Органічна речовина ґрунтів. Гумус. Загальні процеси гумусоутворення. Кислотність і лужність ґрунтів. Фактори ґрунтотворення. Зональність, особливості ґрунтотворення під трав'яною (лучною, степовою) та лісовою рослинністю. Концепція елементарних ґрунтотворних процесів, їх основні риси. Тип ґрунтотворення. Режими ґрунтотворення.

Таксономія ґрунтів: тип, підтип, рід, вид, підвид, різновид, розряд, підрозряд. Основи ґрунтово-географічного районування. Ґрунтово-біокліматичні пояси, області, зони, провінції, округи, райони. Ґрунти арктичних і тундрових, бореальних, суббореальних областей; тропіків та субтропіків, характеристика умов ґрунтотворення та особливості генетичного профілю.

Землезнавство. Землезнавство та вчення про біосферу В.І. Вернадського.

Методологія, джерела знань та методи сучасної фізичної географії. Парадигми фізичної географії: хорологічна, систематична, модельна, системна, екологічна. Система методів фізичної географії: споглядання та розмірковування, емпіричні, теоретичні.

Загальні природничі та організаційні закони та їх прояви в географічній оболонці (в цілому та окремих геосистемах). Закон всесвітнього тяжіння та його географічні й екологічні прояви. Закони механіки та термодинаміки в географічній оболонці. Енергетичні баланси. Системи переносу енергії - географічні теплові машини, їх кліматологічне та океанографічне значення. Закони геохімії, їх географічні прояви. Закони системної організації довкілля, їх значення та використання. Геосистеми як середовище життя та господарської діяльності людини.

Будова географічної оболонки. Склад і загальні риси будови, речовина, межі географічної оболонки. Складові частини географічної оболонки: літосфера, гідросфера, атмосфера, кріосфера, біосфера, кора вивітрювання, ґрунти. Розвиток географічної оболонки. Вертикальна ярусність географічної оболонки. Поясно-зональні структури. Зонально-азональні риси природи Світового океану.

Джерела енергії географічної оболонки. Перенесення і розподіл тепла і вологи географічної оболонки. Атмосферна циркуляція. Кругообіг води. Океанічна циркуляція. Цілісність географічної оболонки.

Антропосфера - сучасний етап розвитку географічної оболонки. Людство як компонент і керуюча ланка географічної оболонки-біосфери. Перспективи взаємовідношень людства і природного середовища.

Проблеми глобальної екології. Глобальні зміни. Чинники динаміки глобального клімату. Охорона природи. Раціональне природокористування. Можливості людства щодо запобігання екологічній кризі.

Фізична географія материків і океанів

Основні риси розвитку географічної оболонки: диференціація її ландшафтів та зміна їх людиною. Материки і океани як частина географічної оболонки. Глобальні проблеми охорони географічного середовища.

Особливості природи материків у зв'язку з їх географічним положенням. Історія відкриття і дослідження. Природні фактори диференціації ландшафтів. Характеристика сучасних ландшафтів по материках. Комплексна фізико-географічна характеристика Європи, Азії, Африки, Північної і Південної Америки, Австралії і Антарктиди (рельєф, природні ресурси, клімат, внутрішні води, природні зони). Особливості океанів Землі (рельєф дна, кліматологічні особливості, течії, органічний світ, охорона від забруднення).

Економічна і соціальна географія світу

Сучасна політична карта світу. Типологія країн. Показники, що визначають рівень соціально-економічного розвитку країн. Форми правління та адміністративно-територіального устрою країн. Сучасна політична карта Європи, Азії, Африки, Америки. Регіональні відміни у рівнях соціально-економічного розвитку країн.

Географія світових природних ресурсів. Світові природні ресурси. Географія світових природних ресурсів: мінеральних, земельних, лісових, водних, рекреаційних, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і ресурсозбереження.

Географія населення світу. Чисельність населення світу і його динаміка. Природний рух населення та його відтворення. Статевий і віковий склад населення. Етнічний (національний) склад населення. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Урбанізація та її проблеми. Міське і сільське населення світу. Міграційні процеси.

Географія промисловості світу. Структура промисловості. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія, основні

райони розвитку і розміщення цих галузей. Машинобудування, його структура і географія основних галузей. Хімічна промисловість.

Географія сільського господарства. Галузева структура. Особливості розміщення галузей рослинництва і тваринництва.

Географія транспорту. Значення і місце в світовому господарстві. Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, трубопровідного, морського, повітряного.

Зовнішні економічні зв'язки. Основні форми економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди.

Міжнародний географічний поділ праці. Поняття про міжнародний географічний поділ праці та його особливості. Спеціалізація і кооперування, інтеграція країн світу.

Глобальні проблеми людства. Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності: війни та миру, екологічна, демографічна, сировинна, енергетична, продовольча, освоєння ресурсів Світового океану, шляхи їх вирішення.

Економіко-географічна характеристика країн світу: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси, загальна характеристика господарства, промисловість, її структура та спеціалізація, характеристика основних галузей сільського господарства, транспорт, його основні види та географія, зовнішньоекономічні зв'язки.

Фізична географія України

Географічне положення, кордони. Характеристика географічного положення України.

Рельєф, геологічна будова, корисні копалини, тектонічна будова. Особливості геологічної будови головних геоструктурних регіонів України. Найважливіші етапи геологічної історії. Геоморфологічна будова і основні форми рельєфу: низовини, височини, гори. Особливості розвитку основних генетичних типів і форм рельєфу. Геоморфологічне районування території України. Багатство і різноманітність корисних копалин у зв'язку з геологічною будовою: закономірності поширення, характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.

Клімат і кліматичні ресурси. Кліматичні умови та ресурси України. Особливості формування клімату України. Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температур повітря й опадів на території України. Господарська оцінка клімату України. Енергетичні кліматичні ресурси.

Моря, поверхневі і підземні води. Водні ресурси. Основні гідрологічні об'єкти України. Чорне і Азовське моря: загальна характеристика, особливості, екологічні проблеми. Гідрологічний і гідрохімічний режими, флора і фауна. Природні ресурси морів, їх використання.

Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річки: басейни, гідрографічні характеристики, річковий стік, використання. Канали. Озера і водосховища, їх загальна характеристика: кількість, розміри,

розміщення по території, режим рівня води, господарське використання. Болота України. Підземні води України: їх типи, умови формування, основні характеристики, хімічний склад, запаси, використання, екологічні проблеми.

Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання й охорона.

Грунтовий покрив, земельні ресурси. Грунтово-географічне районування України. Умови ґрунтоутворення, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Ґрунти Полісся (дерново-підзолисті ґрунти). Ґрунти Лісостепу (сірі лісові, чорноземи опідзолені, вилугувані та типові). Ґрунти Степу (чорноземи звичайні та південні, каштанові ґрунти). Ґрунти Карпатської буроземно-лісової області та гірського Криму (буроземи та коричневі ґрунти). Ефективне господарське використання та охорона ґрунтів.

Рослинність і тваринний світ. Різноманітність видового складу, закономірності поширення рослинності. Характеристика основних біотипів. Рослинні комплекси лісів, степів, луків, боліт. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичні комплекси лісової, лісостепової, степової зон, Українських Карпат і Кримських гір.

Природні комплекси України і фізико-географічне районування. Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Ландшафти і фізико-географічне районування України. Зміна ландшафтів України за історичний час. Класифікація ландшафтів. Природно-господарська характеристика природних зон України: мішаних лісів, лісостепової, степової, Українських Карпат і Кримських гір. Неприятливі фізико-географічні процеси і явища, шляхи їх запобігання.

Економічна і соціальна географія України

Положення України на політичній карті та його господарська оцінка.

Населення і трудові ресурси. Територіальні відмінності і чинники розміщення та густоти населення. Природний рух населення. Вікова і статева структура. Погіршення демографічної ситуації та шляхи розв'язання цієї проблеми. Економічна криза і демографічна політика. Міграція населення, її види та причини. Національний та етнічний склад населення. Українська діаспора та причини її виникнення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності.

Господарство.

Основні риси галузевої структури господарства. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства.

Промисловість. Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація та основні міжгалузеві комплекси. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості.

Паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хімічний, лісопромисловий комплекси, легка промисловість. Структура, місце і роль у господарському комплексі кожного з них. Основні галузі (галузева структура), чинники їх розвитку і розміщення. Сировинна база. Розміщення окремих галузей, територіальна організація кожного з комплексів. Проблеми і

перспективи розвитку кожного з названих комплексів.

Соціальний комплекс. Галузева структура і значення. Сфера послуг, її розвиток і розміщення. Проблеми та перспективи розвитку комплексу.

Агропромисловий комплекс (АПК). Роль, місце і значення АПК. Структура комплексу та основні його ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові культури. Галузі, що переробляють продукцію зернового господарства. Вирощування технічних культур. Галузі переробки технічних культур. Вирощування картоплі і овочів, садівництво, ягідництво і виноградарство. Переробні галузі. Тваринництво. Галузі переробки тваринницької продукції. Агропромислові зони.

Транспортний комплекс і міжнародні економічні зв'язки. Роль і значення транспорту. Основні види транспорту і особливості їх розміщення. Зовнішні економічні зв'язки, їх форми. Зовнішня торгівля товарами і послугами.

Економічні райони. Географічний поділ праці та економічне районування. Коротка економіко-географічна характеристика економічних районів. Донецький район. Придніпровський район. Північно-Східний район. Столичний район. Центральний район. Причорноморський район. Подільський район. Північно-Західний район. Карпатський район.

Література:

1. Алисов Б. Г. Полтараус Б. В. Климатология. Изд. 2-е. – М.: Изд-во МГУ, 1974. – 299 с.
2. Артамонов Б.Б., Штангрет В.П. Топография с основами картографии. Навч. посібник. - Львів: Новий світ, 2006. - 248 с.
3. Безуглий В.В., Регіональна економічна і соціальна географія світу: навч. посіб. Вид. 2-ге, доп., перероб. / В.В. Безуглий, С.В. Козинець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 688 с.
4. Берлянт А. М. Картография: Учебник для вузов / А. М. Берлянт. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 336 с.
5. Богословський Б. Б., Самохин А. А., Иванов К. Е., Соколов Д. П. Общая гидрология. - Л.: Гидрометеиздат, 1984. – 420 с.
6. Божок А.П., Молочко А.М., Остроух В.І. Картография: Підручник. - К.: ВПЦ "Київський університет", 2008. - 271 с.
7. Видина А. А. Практические занятия по ландшафтоведению. – М. : МГУ, 1974. – 84 с.
8. Воронин В. П. Мировое хозяйство и экономика стран мира: Учебное пособие для вузов / Воронин В. П., Кондакова Г. В., Подмолодина И. Н. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 240 с.
9. Гедымин А.В. Практикум по картографии с основами топографии. Учебн. пособие / А. В. Гедымин, Г. Ю. Грюнберг, М. И. Малых. – М. : Просвещение, 1981, – 148 с.
10. Геннадиев А. Н., Глазовская М. А. География почв с основами почвоведения: Учебник. – М.: Высшая школа, 2005. – 461 с
11. Голіков А.П., Олійник Я. Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної та соціальної географії. – К., 1997. – 320 с.
12. Гопченко Є. Д, Гушля О. В. Гідрологія суші з основами водних меліорацій.-К, 1994. – 295 с.
13. Гуцуляк В. М. Основи ландшафтознавства : навч. посібник. - К. : НМК ВО, 1992. – 60 с.
14. Давыдов Л. К., Дмитриева А. А., Конкина Н. Г. Общая гидрология. - Л., 1973. – 460 с.
15. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічний аналіз / В.О. Джаман. – Чернівці : Рута, 2003. – 392 с.

16. Добровольский В. В. География почв с основами почвоведения. – М.: Владос, 1999. – 384 с.
17. Дорошин Ю. П. Региональная океанография. - М., 1986. – 173 с.
18. Дроздов О. А. и др. Климатология. Учебник. – Л.: Гидрометеиздат, 1989. – 568 с.
19. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 463 с.
20. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, А. А. Наумчик; за ред. В. М. Осипова. – 3-тє вид., перероб. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 543 с.
21. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн / Під ред. проф. Є. П. Качана. – Тернопіль, 1997. – 200 с.
22. Економічна і соціальна географія світу : навчальний посібник / За ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2002. – 672 с.
23. Еремина В.А., Притула Т.Ю., Спрялин А.Н. Физическая география материков и океанов: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2003. - 688 с.
24. Загальна гідрологія. Підручник / Левківський С. С., Хільчевський В. К., Ободовський О. Г., Будкіна Л. Г. та ін. - К.: Фітосоціоцентр, 2000. - 264с.
25. Заставний Ф.Д. Географія України. – Львів : Світ, 1994. – 470 с.
26. Исаченко А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. – М. : Высш. шк., 1991. – 366 с.
27. Картоведение: учебник для вузов/ А.М. Берлянт, А.В. Востокова, В.И. Кравцова и др.; под ред. А.М. Берлянта. - М.: Аспект Пресс, 2003. - 476 с.
28. Картография с основами топографии : учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. "География" / Г. Ю. Грюнберг, Н. А. Лапкина, Н. В. Малахов и др. ; Под ред. Г. Ю. Грюнберга. – М. : Просвещение, 1991. – 368 с.
29. Колосова, Н.Н. Картография с основами топографии: учеб. пособие для вузов / Н.Н. Колосова, Е. А. Чурилова, Н. А. Кузьмина. - М.: Дрофа, 2006. - 272 с.
30. Левицкий И. Ю., Евлевская Я. В. Решение задач по географическим картам. – М.: Просвещение, 1995. – 159 с.
31. Лучшева Л. А. Практическая гидрология. - Л.: Гидрометеиздат, 1976. – 440 с.
32. Ляшенко Д.О. Картографія з основами топографії: Навч. посібник для вищих навчальних закладів. - К.: Наук, думка, 2008. - 184 с.
33. Максаковский В. П. Географическая картина мира. Кн. II: Региональная характеристика мира / В. П. Максаковский. – М. : Дрофа, 2009. – 480 с.
34. Марцинкевич Г. И. и др. Основы ландшафтоведения. – Минск : Высш. шк., 1986. – 206 с.
35. Масляк П. О. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу / П. О. Масляк, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Лібра, 1996. – 145 с.
36. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Хрестоматія з географії України. – К. : "Генеза", 1994. – 446 с.
37. Матвеев Л. Т. Курс общей метеорологии. Физика атмосферы. – Л.: Гидрометеиздат, 1984. - 752 с.
38. Михайлов В. Н., Добровольский А. Д. Общая гидрология. - М.: Высшая школа, 1991. – 368 с.
39. Назаренко І.І. Ґрунтознавство: підручник / І.І. Назаренко, С.М. Польчина, В.А. Нікорич. – Чернівці: Книги ХХІ, 2004, 2008. – 400 с.
40. Немець Л. М., Заволока Ю.Ю., Сегіда К.Ю. Основи соціальної географії: навчально-методичний комплекс для студентів-географів. – Харків, 2012. – 98 с.
41. Панас Р.М. Ґрунтознавство: навч. посібник / Р.М. Панас. – Львів: Новий Світ–2000, 2006. – 372 с.
42. Панасенко Б.Д. Фізична географія материків та океанів. Частина І. Світовий океан. Антарктида. Австралія. Океанія. Африка. Південна Америка. Північна Америка. – Вінниця, 2008. – 588 с.

43. Панасенко Б.Д. Фізична географія материків: Навчальний посібник. В 2 ч. – Ч. I. Материки південної півкулі. – Вінниця: ЕкоБізнесЦентр, 1999. – 200 с.
44. Пестушко В.Ю., Сасихов В.О., Уварова Г.Є. Географія материків та океанів : Методичний посібник для вчителів. – К : Вирий, 2000. – 272 с.
45. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії : Навчальний посібник / Пістун М.Д. – К.: Вища шк., 1994. – 156 с.
46. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів : Підручник. У двох частинах. Ч. 1 / С.П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 270 с.; Ч. 2 / С.П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 286 с.
47. Половина І.П., Затула В.І. Загальні географічні закономірності Землі: Навчальний посібник. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2002. – 157 с.
48. Природа Украинской ССР. Климат /Бабиченко В. Н., Барабаш М. Б., Логвинов К. Т. и др. – К.: Наукова думка, 1984. – 232 с.
49. Сочава В. Б. Введение в учение о геосистемах. –Новосибирск, 1978. – 319 с.
50. Страноведение : Учебное пособие / П. И. Рогач, Н. Е. Косяков, В. Г. Гаркавая, С.В. Лукьянчик. – Минск : Издательство Белорусского экономического университета, 2003. – 284 с.
51. Тихоненко Д. Г. Ґрунтознавство: Підручник / Д.Г. Тихоненко, М.О. Горін, М.І. Лактіонов. – К.: Вища школа, 2005. – 703 с.
52. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: навч. посібник. – Одеса, 2001. – 560 с.
53. Физико-географическое районирование Украинской ССР. – К.: Изд-во Киев.ун-та, 1968. – 683 с.
54. Физическая география материков и океанов / Т.Ю. Притула, В.А. Еремина, А.Н. Спряли. – М.: Владос, 2004. – 685 с.
55. Физическая география материков и океанов: учебное пособие для вузов / Т.В. Власова. – М., 2003. – 566 с.
56. Фізична географія України: підручник /Маринич О. М., Шищенко П. Г. - К.: Знання, КОО, 2006. – 511 с.
57. Хромов С. П., Мамонтова Л. И. Метеорологический словарь. – Л.: Гидрометеиздат, 1974. – 568 с. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії / Шаблій О.І. – Львів, 2003. – 444 с.
58. Шищенко П. Г. Прикладная физическая география. – К.: Вища школа, 1988. – 192 с.
59. Эдельштейн К.К. Гидрология материков: Учеб. пособие для студ. вузов / Константин Константинович Эдельштейн. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 304 с.
60. Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны / Под ред. С. Б. Лаврова, Н. В. Каледина. – М. : Гардарики, 2002. – 928 с.
61. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : Підручник / В. М. Юрківський. – 2-ге вид. – К. : Либідь, 2001. – 416 с.
62. Юрков П.М. Дидактический материал по физической географии. – М. : Просвещение, 1996. – 95 с.

Інформаційні ресурси

1. Географічний портал. – Режим доступу: <http://geosite.com.ua>
2. Географія. – Режим доступу: <http://geoswit.ucoz.ru>
3. Географія світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.geo-tur.narod.ru
4. Країни світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.world-countries.org.ua
5. Країни світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.allcountries.org.u
6. Країни світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.strani.ru
7. Хохлов А.В. Справочные материалы по географии мирового хозяйства 2015. Вып. 2: Статистический сборник / А.В. Хохлов. – Консалтинговая компания «Влант», 2016. – 130 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.vlantconsult.ru/projects/materials/.

СТРУКТУРА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ ДОДАТКОВОГО ЕКЗАМЕНУ З ЗАГАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Тестові завдання закритого типу з вибором однієї правильної відповіді: 20 завдань, за кожне – 2 бали, всього 40 балів.

У кожному з завдань пропонується 4 (3) можливі варіанти відповіді, з яких правильним є лише один.

Завдання множинного вибору: 3 завдання, за кожен правильну відповідь (від 3 до 5 у залежності від завдання) – 2 бали (відповідно за завдання від 6 до 10 балів), всього – 20 балів.

Необхідно вибрати декілька правильних варіантів із запропонованих і вписати їх номери у клітинки. Порядок запису цифр не має значення.

Завдання на встановлення відповідності (встановлення логічних пар): 7 завдань, за кожен правильно утворену логічну пару – 1 бал, всього – 28 балів.

До кожного завдання у двох колонках подано інформацію, яку позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Виконуючи завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами і буквами (утворити логічні пари) та записати відповідно до цифр літери, які відповідають завданню у лівому стовпчику таблиці.

Завдання на встановлення послідовності: 3 завдання, за кожне – 4 бали, всього 12 балів.

Слід записати представлені факти у порядку зменшення, збільшення, хронології, географічного розподілу тощо відповідно до завдання. Кожен наведений факт позначається певною літерою. Поруч надана таблиця для позначення певної послідовності літер, що позначають представлені факти. Порядок запису відповідей має значення.

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за 200-бальною шкалою: 100+ набрана кількість балів.

Шкала оцінювання:

Кількість балів за 200-бальною шкалою	Оцінка за дворівневою шкалою
121-200	склав
100-120	не склав

Затверджено
Приймальною комісією
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
протокол № ____ від _____ 2019 р.

Відповідальний секретар
Приймальної комісії

_____ доц. О.О. Анощенко